

Ege Üniversitesi Yayınları
Edebiyat Fakültesi Yayın No: 229

CUMHURİYET'İN 100. YILINDA TURİZM COĞRAFYASININ GÜNCEL KONULARI

Editörler
Fusun BAYKAL
Gözde EMEKLİ

İzmir, 2024

Ege Üniversitesi Yayınları
Edebiyat Fakültesi Yayın No: 229

Cumhuriyet'in 100. Yılında Turizm Coğrafyasının Güncel Konuları

EDİTÖRLER

PROF. DR. FÜSUN BAYKAL

PROF. DR. GÖZDE EMEKLİ

Prof. Dr. Füsün BAYKAL'A

ARMAĞAN

İZMİR-2024

Cumhuriyet'in 100. Yılında Turizm Coğrafyasının Güncel Konuları

EDİTÖRLER

PROF. DR. FÜSUN BAYKAL

PROF. DR. GÖZDE EMEKLİ

ISBN: 978-605-338-451-9

Ege Üniversitesi Üst Yayın Komisyonu'nun 26.12.2023 tarih ve 25/21-22 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.

© Bu kitabın tüm yayın hakları Ege Üniversitesi'ne aittir. Kitabın tamamı ya da hiçbir bölümü yazarının önceden yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğer yollarla kaydedilemez, basılamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak olarak gösterilebilir.

Eserin bilim, dil ve her türlü sorumluluğu yazarına/editörüne aittir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52149

Yayın İletişim

Ege Üniversitesi Rektörlüğü

İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı

Basım ve Yayınevi Şube Müdürlüğü Bornova-İzmir

Tel: 0 232 311 59 07 - 0 232 342 12 52

E-posta: egekitapsatis@mail.ege.edu.tr

Yayınlanma Tarihi: Ekim, 2024

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası lisansı (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır. Bu lisans, yazarlara atıf yapmak koşulu ile metni paylaşmanıza, kopyalamanıza, dağıtmanıza ve iletmenize; metni uyarlamak ve metnin ticari kullanımına (ancak sizi veya eseri kullanımınızı desteklediklerini ileri sürecek şekilde değil) izin verir.

The work (as defined below) is provided under the terms of this creative commons public license ("ccpl" or "license"). This license allows reusers to copy and distribute the material in any medium or format in unadapted form only, for noncommercial purposes only, and only so long as attribution is given to the creator.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	İ
CUMHURİYET'İN 100. YILINDA TURİZM COĞRAFYASININ GÜNCEL KONULARI	İ
HOCAM PROF. DR. FÜSUN BAYKAL'A	İx
<i>Gözde EMEKLİ</i>	İx
PROF. DR. FÜSUN BAYKAL'IN ÖZGEÇMİŞİ	xx
<i>Arife KARADAĞ</i>	xx
CANIM ANNEM, HOCAM, GEZİ ARKADAŞIM... ..	xxxvii
<i>Arda SOYKAN</i>	xxxvii
PROF. DR. FÜSUN BAYKAL.....	xxxix
<i>İlhan KAYAN</i>	xxxix
PROF. DR. FÜSUN BAYKAL'IN EGE ÜNİVERSİTESİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ'NÜN ULUSLARARASI FAALİYETLERİNDEKİ ROLÜ	xliii
<i>Mustafa MUTLUER</i>	xliii
YAN ODA KOMŞUM SEVGİLİ FÜSUN HOCAMA	xlix
<i>Ertuğ ÖNER</i>	xlix
CUMHURİYETİMİZİN 100. YILI ANISINA EGE ÜNİVERSİTESİ VE İZMİR İL KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN İŞBİRLİĞİ ÖYKÜSÜ	liii
<i>M. Kaan ERGE</i>	liii
1. Bölüm	
KIRSAL TURİZMİ YENİDEN DÜŞÜNMEK VE YEŞİL TURİZME GEÇİŞ.....	1
Fusun BAYKAL	
2. Bölüm	
KENT-KÜLTÜR-MİRAS-YARATICILIK BAĞLAMINDA TURİZM VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİLERİNDE YENİ BİR DÖNEME DOĞRU: POSTMODERN DÖNEMDE KENT TURİZMİ	27
Gözde EMEKLİ	
3. Bölüm	
TURİZMDE YAŞANAN KRİZLER VE DAYANIKLILIK TEORİSİ	53
Mehmet Fatih BAĞMANCI - İsmail KERVANKIRAN	
4. Bölüm	
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMDE İKLİME BAĞLI YENİ STRATEJİK YAKLAŞIMLAR.....	85
Zerrin Toprak KARAMAN	

5. Bölüm	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ-TURİZM İLİŞKİLERİNİ FARKLI ETKİLER ÜZERİNDEN OKUMAK VE TURİZMDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	111
Okan OĞAN	
6. Bölüm	
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZME EĞİTİM BOYUTLARI AÇISINDAN GENEL BAKIŞ.....	147
Sultan BAYSAN - Nefes AYDOĞDU	
7. Bölüm	
GÜNDELİK HAYAT ve TURİZM: KESİŞİMSELLİKLER, İLİŞKİSELLİKLER VE PRATİKLER.....	169
Sena KAÇAR - İsmail KERVANKIRAN	
8. Bölüm	
TURİZM COĞRAFYASI BAKIŞ AÇISIYLA DAĞLARDA YÜRÜYÜŞ TURİZMİNİN KÜRESEL DEĞERLENDİRMESİ	187
Fusun BAYKAL - Beste TINAZLI	
9. Bölüm	
YABANCI TURİST KADINLARA YÖNELİK CİNSEL ŞİDDET HABERLERİ ÜZERİNE MEKÂNSAL BİR DEĞERLENDİRME	223
İlkay SÜDAŞ - Bahar KABA	
10. Bölüm	
DÜNYAYI TEK BAŞINA KEŞFETMEK: YALNIZ SEYAHAT EDEN KADINLARIN BLOGLARINA COĞRAFİ BİR BAKIŞ.....	251
Berfim TUNÇ - Gözde EMEKLİ	
11. Bölüm	
KIRILGAN MEKÂNLARDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ-TURİZM İLİŞKİLERİ: DAĞLIK ALANLAR VE KIYILAR	283
Okan OĞAN - Fusun BAYKAL - Gözde EMEKLİ	
12. Bölüm	
EFELER YOLU'NUN (İZMİR) ROTA TURİZMİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	307
Fusun BAYKAL - Ersin DEMİR - Volkan ZOĞAL - Okan OĞAN	
13. Bölüm	
TURİZM KENTLEŞMESİNE ÖZGÜ NÜFUS VE İÇ GÖÇ YAPISI: DİDİM VE KUŞADASI ÖRNEKLERİ.....	349
Çetin Furkan USUN - Şevket IŞIK	

9. Bölüm

YABANCI TURİST KADINLARA YÖNELİK CİNSEL ŞİDDET HABERLERİ ÜZERİNE MEKÂNSAL BİR DEĞERLENDİRME

İlkay SÜDAŞ¹ - Bahar KABA²

1. GİRİŞ

2022 yılının Nisan ayında, ana akım medyada yer almayan ancak bazı haber sitelerinde rastladığımız, bir kadının plajdayken cinsel şiddete uğradığı anlarını kaydettiği bir video dolaşıma girmişti. “Haber”de, bu olayın Türkiye’nin neresinde gerçekleştiği belirsizdir; sadece dövmeli bir kolu görülebilen fail, belirsizdir. Mağdur ise kamusal bir alanda, *mahremiyet mesafesinin* (Neisser 1977, Göregenli 2010) aniden ve fütursuzca ihlâl edilmiş olmasının yarattığı büyük bir şaşkınlık içindedir. Mağdurun soyadına dair bilgi yoktur; adının Caroline olduğunu, plajda bir erkeğin kendisine yaklaştığını, rızası olmadan onu öpmeye çalıştığını ve Caroline’in faili iterek uzaklaştırmaya çalıştığını öğreniriz. Caroline, “*Türkiye’de sarışın bir yabancısınız*” ifadesiyle bu olayı sosyal medya hesabında paylaşmıştır³. “Haber” diye girilen metin, bu kısa videonun tasvirinden ibarettir. Okuyucular/izleyiciler, yaşanan olayın yeri, zamanı, aktörleri, öncesi ve sonrası hakkında neredeyse hiçbir bilgi edinemezler. Olay, sanki herhangi bağlamdan kopuk, uzay boşluğunda gerçekleşmiştir. Video, tam da bu özelliği açısından dikkate değerdir. Herhangi bir zamana, yere ya da kişiye, durumu “meşrulaştırıcı” bir atıfta bulunulmasını engeller. Zaman, mekân ve kişiden bağımsız olarak, söz konusu görsel kayıt, her an her yerde, farklı

¹ Doç. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
ilkay.sudas@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2778-7942

² Dr., TÜBİTAK 2218 - Yurtiçi Doktora sonrası araştırmacı, Ege Üniversitesi
baharkaba@outlook.com, ORCID: 0000-0001-9729-8605

³ “*Turist kadın Türkiye’de tacize uğradığı anları paylaştı*” <https://tele1.com.tr/turist-kadin-turkiyede-tacize-ugradigi-anlari-paylasti-610730/> (25 Nisan 2022) Son Erişim: 05/12/2023

derecelerde maruz kalınabilen cinsel şiddeti temsil etmektedir. Dolayısıyla sembolik bir öneme de sahiptir. Caroline, maruz kaldığı cinsel şiddet eyleminin, telefonunun kamerası kayıttayken gerçekleştirilmiş olduğuna inanamaz. Eylemi sırasında kaydediliyor olmasının bile, faili durduramadığını kast etmektedir. Belki olayın “gerçek bir haber” niteliği kazanmasını sağlayabilecek başka göstergeler olsaydı, bu cinsel taciz olayı çok daha geniş bir alanda görünür olacak, sadece periferik haber kaynaklarında kendine yer bulan, kısacık ve birbirini tekrarlayan metinlerden ibaret kalmayacaktı. Diğer yandan, bu video kaydı hiç yapılmamış olsaydı, görmediğimiz, bilmediğimiz sayısız cinsel şiddet vakasından biri gibi, hayatın akışında kaybolup gidecekti. Kanıtlanması ve görünür kılınması son derece güç olan, ortaya çıkarılabildiğinde de kadınların giyim kuşamından, davetkâr olup olmadıklarına, olayın yeri ve zamanına kadar pek çok gerekçeyle meşrulaştırılmaya çalışılan cinsel şiddet olayları, tam da bu nedenle –kurban suçlayıcılığı nedeniyle– ciddi bir sorun olarak algılanmaz, toplumun ataerkil çoğunluğunun dikkatine layık olmaz. Bazense durum tam tersidir. Bir cinsel şiddet vakası, uluslararası gündemi belirleyen bir etkiye sahip olabilir. Örneğin, 2008 yılında olduğu gibi.

İtalyan sanatçı Giuseppina Pasqualino di Marineo (1974-2008) ya da kamuoyunda ve sanat camiasında bilinen adıyla *Pippa Bacca* ile meslektaşı ve arkadaşı Silvia Moro, şiddet olaylarının yaşandığı ülkelerde barış ve sevgi mesajı verme amacıyla, Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde -8 Mart 2008'de- otostopla sürdürecekleri bir yolculuğa çıktılar. *Brides on Tour (Spose in viaggio)* adı altındaki bu yolculuk, İtalya'nın Milano şehrinden başladı ve İsrail'de bitmesi planlanmıştı. Sanatçılar, farklı rotalar izleyerek İsrail'de buluşmayı planlamışlardı. Projenin kurucu isimlerinden biri olan Silvia Moro yolculuğunu Kudüs'te tamamladı (Özkürülpeli 2023:236) ancak Pippa Bacca'nın yolculuğu, Türkiye'de, Kocaeli'nin Gebze ilçesinde son buldu. Pippa Bacca, burada tecavüze uğradı ve öldürüldü.

Öldürüldüğü hemen ortaya çıkmayan Pippa Bacca'nın kaybolduğu haberleri 3 Nisan'dan itibaren İtalya ve Türkiye basınında yer bulmaya başlamış daha sonra ise 12 Nisan'da otostop ile bindiği kamyon şoförünün, katili olduğu[nun] tespit edilmesiyle cesedine ulaşılan Pippa Bacca'nın cinayet haberleri 13 Nisan'dan itibaren gazetelerde yer bulmaya başlamıştır (Yardım ve Doğruel 2019:139).

Olayla ilgili haberlerin bir analizini yapan Doğanay ve Kara'nın (2011) ifadesiyle, “kadınlara yönelik tecavüz ve cinayet haberlerine sınırlı yer veren ve

gazetelerin üçüncü sayfalarına sıkıştıran basın, Pippa Bacca'nın başına gelenlere ve takip eden gelişmelere gazetelerin ilk sayfalarında, manşetlerde ve büyük boy fotoğraflarla yer vermişti". Hem ulusal, hem yerel basın, Pippa Bacca olayına yoğun ilgi göstermiş, ulusal basın 45 haberinde Pippa Bacca'nın başına gelenleri birinci sayfadan duyurmuş ve takip etmiş, yerel basın da birinci sayfasında 17 habere yer vermiştir (Doğanay ve Kara 2011:83). Bu korkunç olay, başka pek çok makaleye (Yardım ve Doğruel 2019, Özküralpli 2023), kitaplara (Morello 2015, di Santo 2022), belgesellere (Elmas 2009, Park 2009, Curtz 2012, Manetti 2019) konu olmuş, uluslararası bir nitelik kazanarak cinsel şiddet ve kadın cinayetleri konusunu, haklı olarak, önemli bir gündem maddesi haline getirmiştir.

Kadınlar, kamusal ya da özel alanda olsun her türdeki ve coğrafi ölçekteki yerlerde (ev, işyeri ya da sokak), her türlü faaliyetleri sırasında (çalışma, tatil vb.), bazen öldürülmeye sonuçlanan cinsel şiddet olaylarına maruz kalmaktadırlar. Bu olaylar, kayda geçirilmesi zor (Kayabaşı 2015), kayda geçirildiğinde yasal olarak kovuşturulması, kovuşturulduğunda ise (oran olarak düşünüldüğünde) faillerin ceza alması zor (Godenzi 1992) olaylar olarak yaşanıp gitmektedir. Cinsel şiddetin basında yer bulduğu ve önemli bir gündem haline gelebildiği durumlarda bile, Doğanay ve Kara'nın (2011:75) ortaya koydukları gibi, haberlerde kullanılan dil nedeniyle, basın, "kadın bedenine ve cinselliğe yönelik kalıpyargıları yeniden üretmekten öteye gidememekte", "ayrımcılığın ve şiddetin bir parçası" haline gelmektedir. Özel alanda yaşadığında çoğunlukla gizli kalan ancak kadınların kamusal alana çıkıp görünür olduklarında, (tesadüfen de olsa) kayıtlara geçebilen, dolayısıyla bilinir hale gelen cinsel şiddet olaylarında, sayısız kadın çok benzer, acı tecrübeleri yaşamaktadırlar. Caroline'nin ve yaşamına da mâl olacak şekilde Pippa Bacca'nın maruz kaldıkları cinsel şiddet, her iki kadının da, tek başlarına kamusal alana çıktıkları, turist ve gezgin olarak hareket halinde oldukları, dolayısıyla, kadınları ev ve yakın çevresinde konumlandıran (Özgüç 1998) ataerkil toplumsal kabulün mekânsal sınırlarının dışına çıktıkları zamanlarda yaşanmıştır.

Bu çalışmada, yabancı turist kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet, haberler üzerinden analiz edilecektir. Öncelikle, kadınlar arasında şiddete uğrama ve suç korkusu hakkındaki coğrafi literatürün bir değerlendirmesine yer verilecektir. Ardından, turizm bağlamı ve turist kadınların şiddet deneyimleri ve zorlukları üzerine literatürle konuya devam edilecektir. Çalışmanın dayandığı verinin toplanması ve analizine dair metodolojik bir başlıktan sonra ise, bulgular

çeşitli görsellerle sunulacak, ardından, ilgili literatür çerçevesinde bir değerlendirmeye sonuç kısmı yer alacaktır.

2. “KADININ YERİ” VE ŞİDDETİN MEKÂNSALLIĞI

Şiddet olgusuna coğrafi yaklaşım, bu olgunun mekânsallığı üzerine odaklanır ve bu araştırma konusunun kendine yer bulduğu alanlardan biri feminist coğrafyadır. Beşeri Coğrafyanın bir alt dalı olan ve ülkemizde de son yıllarda hızla gelişen *feminist coğrafya*, mekân ve toplumsal cinsiyet ilişkisinin, çok çeşitli konu başlıkları altında incelendiği bir daldır. Bu alt alanın tüm konularına değinmek, yazımızın sınırlarını aşacağından, şiddet olgusunu da içeren feminist coğrafi konu başlıklarına çok kısaca bakalım. Deniz (2018), Gregory vd. (2009) ile Fluri'ye (2015) atıfla, feminist coğrafyanın başlıca inceleme konularını özetlemektedir. Buna göre, feminist coğrafyacılar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kapitalizm ile ataerkillik arasındaki ilişki, toplumsal cinsiyetli kimliklerin inşası, heteropatriyarka, vatandaşlık, göç, vb. gibi pek çok konusal odağa sahiptir. Bunların yanı sıra, toplumsal cinsiyet bağlamında, (1) “politika-devlet ve millet”, (2) “güvenlik, **şiddet** ve mekân”, (3) “ekonomik işgücü ve kalkınma”, (4) “göç ve **hareketlilik**”, (5) “kırsal ve kentsel coğrafyalar”, (6) “politik ekoloji”, (7) “*queer coğrafya*” gibi ana başlıklara odaklanılmaktadır (Fluri 2015'e atfen Deniz 2018). Bu başlıklar arasında, suç korkusu bağlamında *güvenlik* ve *şiddet* ile *hareketlilik* konuları, bizim çalışmamızın dayanağını teşkil etmektedir. Odaklandığımız konunun turist kadınlara yönelik cinsel şiddet olması, bu olguyu turizm-kadın hareketliliği bağlamında ele almamızı, dolayısıyla feminist coğrafya ve turizm coğrafyasının kesiştiği bir noktadan konuya bakmamıza olanak sağlamaktadır. Temurçin ve arkadaşlarının (2020) altını çizdikleri gibi, suç korkusu düzeyinin cinsiyetler arasında farklılık göstermesi, konunun feminist coğrafyada yer edinmesini de beraberinde getirmiştir.

Ataerkil değerler sistemi içinde, kadınların yaşamlarını sürdürdükleri alan, ağırlıklı olarak **ev ve yakın çevresi** ile sınırlıdır. Kadınların bu kısıtlı çevreden geçici de olsa çıkabilmelerini sağlayan eylemlerin en önemlilerinden biri, turizm aktiviteleridir. Olağan yaşam çevrelerinde, kadınların karşılaştıkları cinsel şiddet vakalarının, lokasyon olarak çok büyük oranda ev ve yakın çevresinde gerçekleştiği (Warrington 2001) ve failerin de yine büyük oranda kadınların yakınları, tanıdıkları kişiler olduğu (Mahoney 1999) bilinmektedir. Şiddet olgusunun istatistiklere yansiyabilen kısmı dahi, bunun ne kadar yaygın bir toplumsal sorun olduğuna açıkça işaret eder. Sayılara kısaca göz atalım:

Birleşmiş Milletler verilerine göre, Dünya çapında neredeyse her üç kadından biri cinsel şiddete, fiziksel şiddete ya da bunların her ikisine birden, yaşamları boyunca en az bir kez maruz kalmaktadır. Bu şiddeti gösterenler, kadınların yakın ilişki içinde oldukları partnerleridir ki bu kişiler, kadınların maruz kaldığı şiddetin en yaygın kaynağıdır. 2021’de ailesi ve tanıdıkları tarafından öldürülen kadınların sayısı ise 45 bini (Demirel 2023) ki bu cinayetler (*femisid*), kadın kimliğine yönelik olması sebebiyle, aslında *nefret suçudur* (Özer vd. 2016). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*’na göre (2014), 10 kadından 4’ü eşi veya birlikte olduğu partnerinin fiziksel veya cinsel şiddetine maruz bırakılmakta; 10 kadından 3’ü 18 yaşına gelmeden evlendirilmekte; 18 yaşında evlenen kız çocuklarının yüzde 48’i fiziksel şiddete maruz bırakılmaktadır (Demirel 2023). Aynı rapora göre;

*Türkiye genelinde evlenmiş kadınların yüzde 12’si yaşamın herhangi bir döneminde, yüzde 5’i ise son 12 ay içinde **cinsel şiddete** maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge, her iki dönem için de Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir (yüzde 16 ve yüzde 8). Orta Anadolu, Doğu Marmara, Batı Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinde son 12 ayda maruz kalınan cinsel şiddet yaygınlığı ülke ortalamasının altındadır. Cinsel şiddet içeren davranışlar arasında “kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi” en sık ifade edilen cinsel şiddet davranışıdır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2014:8).*

Kadınların -her koşulda-, örneğin toplumsal olarak tanımlanmış belirli bir pozisyonda (anne, kardeş ya da bir erkeğin eşi olarak; ya da bir arkadaş grubuyla), dolayısıyla bir tür toplumsal zar içerisinde, görece “güvenli” bir şekilde seyahat ettiklerinde de, ya da son yıllarda gözlediğimiz gibi artan bir biçimde tek başlarına seyahat ettiklerinde de (Seow ve Brown, 2018; Yang vd., 2018; Kaba ve Emekli, 2018) şiddetin farklı türlerine maruz kalma olasılıkları vardır. Ne şekilde seyahat ediyor olurlarsa olsunlar, kadınlar için güvenli bir seyahatin garanti altına alınması, yalnızca kadınların dikkati ve kendi alacakları önlemlere bırakılmayacağından, sadece mağdurlara sorumluluk yükleyen bir anlayışın yerini, şiddet olgusunun kendisinin (ve faillerinin de) çok yönlü incelendiği bir anlayış almalıdır. Kadınların ve ataerkil yapının zararlarına açık diğer dezavantajlı toplumsal grupların;

- Cinsel ya da bir başka biçimde şiddete **nerede** maruz kaldıkları,
- Çevrelerini nasıl algıladıkları,

- *Şiddet ve suç korkusunun mekânsallığı*, literatürde geniş bir biçimde incelenmiştir.

Bu noktada, kadınların, rekreasyonel seyahat amacıyla aşına oldukları yaşam alanlarının dışına çıktıkları zamanlarda maruz kaldıkları cinsel şiddetin mekânsallığı, literatürün genel olarak ortaya koyduğu bulgulardan farklı mıdır? Bir başka ifadeyle, kadınlar, ataerkil sistem tarafından konumlandırıldıkları yerlerden uzaklaştıklarında, turist olarak harekete geçebildiklerinde, maruz kaldıkları (cinsel) şiddet, nasıl bir mekânsal yapı sergilemektedir? Bu soruya yanıt bulmak amacıyla, öncelikle, kadınlar özelinde şiddet ve suç korkusuyla ilgili genel literatüre biraz yakından bakalım.

Suç korkusu ve şiddet deneyimleri açısından kadınlar ve erkekler birbirlerinden farklılaşır; kadınlar, kamusal alanda daha çok korku hissederler, bunun bir sonucu olarak mekânsal algı, davranış ve rutinleri sınırlanır. Ayrıca, kadınların korkularının doğal olarak değil, toplumsal olarak üretildiği ve mekânsallık kazandığı belirtilmektedir (Pain 1991 ve Koskela 1999'a atfen Temurçin ve arkadaşları 2020). Şiddet olaylarının gerçeğe yakın bir biçimde haritalanması güçtür. Özgüç'ün (1998:3) altını çizdiği gibi, "*kadına ve çocuğa uygulanan şiddet konusundaki verilerin dağınık ve belirsiz olması, bilinen gerçeklere rağmen, coğrafyacıları güvenilir haritalar yapmaktan alıkoymaktadır*". Aliefendioğlu ve Onay-Çöker'in (2024:51) altını çizdikleri gibi, kadınların ev dışında karşılaştıkları şiddetin analizinde dikkate alınabilen vakalar, yalnızca "*kamusal erişme cesareti gösteren kadınlara*" dair olmaktadır. Diğer yandan, şiddet olgusunun mekânsallığını ortaya koymak demek, yalnızca güvenilir istatistiklerin çeşitli coğrafi ölçeklerde, kartografik tekniklerle haritalanması demek değildir, bunun yanında, subjektif olarak da kadınların şiddete dair algılarının coğrafyasının da anlaşılması gerekir. Örneğin, Özgüç (1998:75) kadınların evlerinde ve tanıdıkları insanlardan zarar görme olasılıklarının çok daha yüksek olmasına rağmen, kendilerini kamu mekânlarında ve yabancı insanlar arasında çok daha zarar görebilir hissettiklerini belirtir. Pain (1997) de benzer şekilde, pek çok kadının, şiddetin olağan lokasyonunun özel alan (ev içi) olduğunu bildiğini ancak yalnızca kamusal alanlardaki saldırılardan korku duyduklarının altını çizer. Kadınların kentsel alandaki korkularıyla ilgili ilk çalışmaları yapan coğrafyacı Gill Valentine (1989, 1990), korku duygusunun toplumsal cinsiyet bağlamındaki mekânsallığına ilişkin olarak iki noktaya dikkati çeker:

1. Kadınların korkusunun ve buna bağlı mekân kullanımının, onların yaşamları boyunca, etnisite, engellilik ve farklı lokasyonlar açısından

(özellikle kentsel ve kırsal alanlarda) nasıl farklılaştığının daha ayrıntılı araştırılması gerekir;

2. Bireylerin ve grupların, kamusal mekânı nasıl kendiledikleri ve kontrol ettikleri, toplumsal cinsiyet ve etnisiteye özellikle dikkat edilerek incelenmelidir (Valentine 1989:385).

Valentine'in ifade ettiği gibi "kadınların kısıtlanmış mekân kullanımları, esasen ataerkilliğin mekânsal bir ifadesi" olmaktadır. Kadınlar, "erkek şiddetinin mekânda eşitsiz dağılışı gösterdiğini kabul ederler" ve büyük ölçüde boş ve sahipsiz, geniş-açık alanlar ile çıkış olanaklarının sınırlı olduğu kapalı yerlerden (katlı otoparklar gibi) ve dar yollar, sokak araları, gölgelik ve çalılık gibi yerlerden uzak durmayı tercih ederler (Valentine 1989:386, 387). Suç korkusu açısından kadın ve erkeklerin karşılaştırıldığı çalışmalarda, kadınların, erkeklere göre belirgin biçimde farklı algıladığı "korku mekânları" arasında, parklar, köprü ve geçitler ile sapa yollar yer alır (Pacione 1993:38).

Kadınlar, merkezî olmayan, تنها ve ıssız yerlerin yanı sıra, kulaktan kulağa yayılan söylentiler yoluyla, doğrudan deneyimlemedikleri yerleri de korkutucu bulmaktadırlar. Hatta, bazen bir yerin fiziksel özelliklerinin ötesinde, sakinlerinin **toplumsal profili**, korku duygusunun gelişmesinde daha belirleyici olmaktadır. Örneğin Saral-Çiloğlu (2023), İzmir, Bornova örneğinde, iç göç almış, sosyal yapı itibarıyla daha heterojen ve "kenar mahalle" sayılan kesimlerin, buralarda fiziksel olarak hiç bulunmamış olmalarına karşın, kadınlarca çok daha güvensiz, korkutucu algılandığını bulgulamıştır. Temurçin ve arkadaşları (2020) ise kadınlar arasında kendini güvende hissetmeme durumunun ortaya çıkışında, yerleşim biriminin **fiziksel özelliklerin** etkisine dikkati çekmişlerdir. Yazarların Isparta'nın Bağlar mahallesinde yürüttükleri araştırmaya göre, morfolojik yapının ve plansız yerleşmenin bir sonucu olan, geniş bir görüş açısı içinde hareket etmeyi engelleyen, labirentvari yol yapısı (yeterli ışıklandırmaya karşın) diğer sebeplerle de birlikte, bu mahallenin güvensiz bir yer olarak algılanmasını beraberinde getirmektedir.

Kadınların eğitim düzeyi ve mekân kullanımlarının, maruz kaldıkları şiddet türüyle ilişkisi bulunmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan kadınların çoğunun yaşamı özel mekânla sınırlıdır ancak eğitim düzeyi arttıkça kadınların, kamusal mekânlarla olan etkileşimi artmaktadır. Kamusal mekânla etkileşimi fazla olan kadınlar ise cinsel şiddete daha fazla maruz kalırken, ağırlıklı olarak ev içinde yaşamlarını sürdüren kadınlar arasında fiziksel şiddete maruz kalma oranı daha yüksektir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Yüceşahin 2016).

Cinsel şiddetin gerçekleştiği yerlerin analizinin Türkiye örneğinde, 2008-2019 yılları arasında medyaya yansıyan haberler üzerinden yapıldığı bir başka çalışmada, 494 farklı cinsel şiddet olayı incelenmiştir (Südaş ve Aksoy 2020). Söz konusu dönemde medyaya yansıyabilen cinsel şiddet olaylarının en fazla yoğunlaştığı il İstanbul'dur. İstanbul'u, Antalya, İzmir, Adana, Samsun ve Ankara gibi, diğer büyük şehirler izler. Adana'nın *Seyhan*, İstanbul'un *Şişli* ve Samsun'un *İlkadım* ilçeleri, cinsel şiddet olaylarının haberleştirildiği önde gelen ilçeler olmuştur. Yazarlar, çeşitli lokasyonları (il ve ilçe) cinsel şiddetle ilişkilendirirken dikkatli olunması, herhangi bir etiketlemeden kaçınılması gerektiğinin altını çizmektedirler. Örneğin belirli bir yerdeki bir gazetecinin özel ilgisi, büyük şehirlerde medya olanaklarına erişimin daha kolay olması, kadınların kamusal alanlardaki görünürlük derecesi, belirli bir yerdeki tesadüfi bir yoğunlaşma ya da olayların ne kadarının medya tarafından öne çıkarılabildiği, mekânsal yorumlama sırasında dikkat edilmesi gereken boyutlardır. Dolayısıyla, şiddetin coğrafyasından söz ederken, gerçek bir resme ulaşmak çok güç olduğu için, haritalanabilen, aslında, *şiddetin görünürlüğüdür*. Söz konusu araştırmanın bulgularına göre, kadınlara yönelik cinsel şiddet, ağırlıklı olarak *evde* gerçekleşmiştir (%41,6). Bunu, *periferik-doğal alanlar* izler (%13,5). *Resmi kurumlar* (%9,9), *kamusal mekânlar* (%8,1), *terkedilmiş binalar* (%7,5), *ulaşım araçları* (%7,5), *dükkan ve işyerleri* (%5,8), *konaklama tesisleri* (%2,9), asansör, apartman boşluğu, genel tuvalet gibi, *binaların ortak kullanım alanları* (%2,7) ile *kafeler-barlar* (%1,0), diğer suç mahalleri arasındadır.

Terkedilmiş binaların (Temurçin vd 2020), merkezden uzak, doğal-açık alanların (Morton 2016), sosyal kontrolün olmadığı تنها yerlerin (Miranda ve van Nes 2020) ve ev ile mahrem mekânların (Stanko 1988, McMillan 2023) kadınların güvensizlik algısı ve maruz kaldıkları cinsel şiddet ile ilişkili olduğu, ilgili literatürde ortaya konmuştur. Örneğin Miranda ve van Nes (2020), kadınların sadece "kamusal alanda var olmaları"nın dahi, cinsel şiddet olaylarıyla korelasyon gösterdiğini, kadınların sokaktaki varlıklarının yanı sıra, kentsel alanın fonksiyonunun (ticaret, ikamet vb.) ve belirli bir alandaki fonksiyonel çeşitliliğin ya da tekdüzeliğin de yine cinsel şiddet olaylarıyla ilişkili bir patern ortaya çıkardığını bulgulamışlardır. Rotterdam örneğindeki söz konusu araştırmada, gece hayatı ve eğlence sektörünün hâkim olduğu kesimlerde, gündüzleri cinsel şiddet olayları anlamlı düzeyde düşüken, aynı lokasyonlarda, geceleri ve hafta sonları artış gözlenmektedir. Sosyal kontrol bir yerde düşük düzeydeyse ya da günün zamanına göre değişen bir yapıya sahipse, kontrolün azaldığı (örneğin gündüz merkezîyken geceleri tenhalaşan)

yerler, belirli zamanlarda daha riskli algılanabilir. Diğer yandan, belirli yerlerde gündüzleri de geceleri de merkeziyetin beraberinde getirdiği bir kalabalık bulunuyor olabilir ancak bu kez de söz konusu yerde sürdürülen faaliyetin niteliği önem kazanacaktır. Gündüzleri çok merkezî ve güvenli algılanan bir cadde, geceleri –örneğin gece hayatının canlandığı ve ziyaretçi profilinin değiştiği geç saatlerde– daha olumsuz bir imaj yaratabilir ve risk algısını güçlendirebilir. Dolayısıyla, yerlerin toplumsal cinsiyet temelli algılanışında, **zamansal** bir boyut da vardır. Yine cinsel şiddet üzerine coğrafi bir başka çalışmada, hem gerçek hem de temsili olarak, tecavüz **haberleri** ve tecavüz temalı **karikatürler** karşılaştırılmıştır (Öksüz ve Deniz 2019). Buna göre, haberlerde tecavüz mahalli olarak *özel alanların* ağırlığının olduğu, karikatürlerde ise bu suçun daha çok *kamusal alanlarda* işlenen bir suç olarak temsil edildiği bulgulanmıştır. Güncel bir başka çalışmada (Aliefendioğlu ve Onay-Çöker 2024), kadınların maruz kaldıkları şiddet vakalarının analizinde, mekân değişkeninin (şiddetin yerinin) ayrı bir kategori olarak dikkate alınması ve kadın mobilitesine dair literatürün geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Suç korkusu ve kadına yönelik (cinsel) şiddetin, mekânsal *genel* niteliklerini bu şekilde özetledikten sonra, şimdi, bu çalışmada ele aldığımız konuyu bir bağlama oturtabilmek amacıyla, söz konusu meselenin mekânsal niteliğinin, kadınlar olağan yaşam çevrelerinden uzaklaştıklarında farklılaşıp farklılaşmadığına –dolayısıyla turizm bağlamında *spesifik* bir mekânsallıktan söz edilip edilemeyeceğine– ilgili literatür çerçevesinde odaklanalım.

3. TURİST KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR VE MARUZ KALDIKLARI CİNSEL ŞİDDET

Turizm faaliyetlerinin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel her türden etkisi, bir boyutuyla ev sahibi toplum ve turistler arasında gerilimleri beraberinde getirmektedir (Özgüç 2021:163). Belirli bir bölgede turizmin gelişmesinin olumlu etkileri inkâr edilemezse de, turistler ve ev sahibi toplumlar arasındaki kültürel ve ahlakî değerler ve sınıfsal farklılıklardan kaynaklanan gerilimler, geleneksel işlerde çalışan yerel halkın zorunlu dışa göçü ve yeni iş fırsatlarının çektiği nüfusun anlamlı artışıyla, ev sahibi toplum açısından ortaya çıkan, “kendi mekânları üzerinde kontrolü yitirme hissi” ya da doğal çevrenin tahribatı gibi sebeplerle, olumsuz pek çok etki de kaçınılmaz olmaktadır. Bu bağlamda, örneğin, turizm faaliyetlerinin geliştiği yerlerde suçun anlamlı düzeydeki artışı pek çok çalışmayla ortaya konmuş (Chesney-Lind ve Lind 1986, Ryan 1993)

olumsuz bir etkidir⁴. Bir yönüyle gerilimli bir karşılaşma olan turizmde, birbirleriyle karşılaşan gruplar, sadece sınıfsal ve kültürel farklılıklar sergilemez, “ev sahibi toplum ve turistler genelde türdeş değildirler” (Özgüç 2021:169) ve gruplararası önemli bir karşılaşma zemini de toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden olmaktadır. Bu noktada konuya turist kadınlar açısından bakıldığında, rekreasyonel hareketliliğin toplumsal cinsiyet temelli doğası ve ataerkil bir dünyada hareket halinde olmanın kadınlar açısından zorluğu daha iyi anlaşılabilir. Bond'un (1995) kadınların seyahat yazılarını derlediği *A Woman's World* adlı kitabının girişinde yazdığı gibi:

“kapıdan dışarı adımımızı attığımız anda arkamızdan gelen adımların farkındayız. Kişisel güvenliğimiz konusunda erkeklerden daha fazla endişe duyuyoruz ve bunun da haklı sebepleri var. Farklı korkular peşimizi bırakmıyor.” (Bond 1995'e atfen, Caesar, 1999:527).

Daha önce altını çizdiğimiz gibi, erkek şiddetinin belirli çevresel bağlarla ilişkilendirilmesi, birçok kadının mekân kullanımını etkilemekte ve onların mekânlara karşı korku duygusu geliştirmelerine neden olmaktadır (Valentine 1989). Aşına olunan mekânın dışına doğru gerçekleşen turistik hareketlilik söz konusu olduğunda, ziyaret edilecek destinasyona ilişkin korku, bireysel deneyimler ya da ikincil bilgiler aracılığıyla şekillenmektedir. Kadın turistler çoğunlukla, sosyal medya (mevcut kadın turistler tarafından paylaşılan seyahat blog yazıları, Instagram gönderileri vb.) ve haberler (cinsel taciz, cinayet vb.) aracılığıyla gidecekleri destinasyona ilişkin korku geliştirmektedir. Turizm faaliyetlerine katıldıklarında kadınlar, sosyal ve mekânsal olarak –kısa süreli de olsa– yer değiştirmiş olurlar. Aşına olunmayan bir çevrede, görece daha serbest ve geçici bir yaşam deneyimini temsil eden turistik ziyaretler sırasında da kadın turistler, ataerkil baskıyı farklı şekillerde deneyimlerler. Ziyaret edilen destinasyona ve turist tipine göre (örneğin kadınların tek seyahat etmesi gibi) engeller ve karşılaşılan baskılar çeşitlenir ve farklılaşır. Örneğin, Türk kadın gezginlerin, hem uluslararası hem de iç turizm şeklinde gerçekleştirdikleri seyahatlerinde, dikkate aldıkları öncelikli faktörün *güvenlik*

⁴ **Turizm ve suç** ilişkisini daha yerel ölçekte ve kişisel boyutlarda ilişkilendiren çalışmalar olsa da turizm faaliyetlerinin farklı taraflar arasında barışı ve huzuru tesis etmede olumlu rolü olduğunu ortaya koyan bölgesel çalışmalar ve sınır çalışmaları da vardır, örneğin Trogisch ve Fletcher 2022; Guasca vd. 2022, Muldoon ve Mair 2022 gibi. Dolayısıyla, turizm ve suç olguları arasında bir ilişki bulunduğu doğrusa da, turizm faaliyetlerine sadece bu olumsuz etki açısından bakılamaz. Turizmin sosyal etkileri çok çeşitlidir.

olduğu, kadınların seyahatleri sebebiyle aileleri ve yakın çevrelerinden kaynaklanan olumsuz eleştirilere maruz kaldıkları, dil yetersizlikleri gibi nedenlerle kendilerine güvenemedikleri, destinasyondaki rekreasyonel faaliyetleri sırasında güvende hissedebilmek amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmek zorunda kaldıkları bulgulanmıştır (Kaba ve Emekli 2018, İskenderoğlu ve Kervankıran 2023).

Özellikle tek başına seyahat söz konusu olduğunda, bilinmeyen destinasyonlar boyunca hareketlerini müzakere etmeleri kadın turistler için bir zorunluluk halini alır (Wilson ve Little, 2005). Son yıllarda, kadınlar, öğrenme, diğer insanları ve kültürleri keşfetme, kendini güçlendirme ve özgüven kazanma arayışı gibi çeşitli motivasyonlarla seyahat etmektedir (Jordan ve Gibson, 2005; Wilson ve Harris, 2006; Chiang ve Jogaratnam, 2006; Kaba ve Emekli, 2018; Emekli vd., 2022). Her ne kadar tek başına yaptıkları bu seyahatler onların yaşamlarını etkileyen kabul görmüş sosyal ve kültürel cinsiyet rollerini aşmalarına yardımcı olsa da ilgili literatür, kadın turistlerin, ziyaret ettikleri destinasyonlarda istenmeyen erkek bakışı veya ilgisi, cinsel taciz ve tecavüze maruz kaldıklarını göstermiştir (Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018; Seow ve Brown, 2018; Kaba ve Emekli, 2018; Kaba, 2021). Örneğin, Valaja (2018) araştırmasında, cinsiyetin ve yalnız seyahat etme kararının kadın gezginlerin risk algılarını etkilediğini belirtmiştir. Özellikle cinsel ve fiziksel zararlar ilgili cinsiyete dayalı riskler, bir kadın olarak yalnız seyahat ederken daha yüksek olarak algılanmaktadır. Benzer şekilde, Yang ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, kadınların yalnız seyahat ettiklerinde, istenmeyen bakışlar, cinsel taciz ve tecavüz gibi cinsiyete dayalı riskleri diğer risk türleri arasında en yüksek düzeyde algıladıkları bulgulanmıştır. Yang ve arkadaşları (2018), Afrika, Kuzey Asya ve Orta Doğu'nun, tek başına seyahat eden Asyalı kadın gezginler tarafından yüksek riskli destinasyonlar olarak algılandığını belirtirler.

Cinsiyete dayalı risk ya da korku algısı, kadın turistlerin belirli turizm destinasyonlarından kaçınmalarına yol açar (Wilson, 2004; Wilson ve Little, 2008; Gibson vd., 2013; Yang vd., 2018). Kaba ve Emekli'nin (2018) tek seyahat eden Türk kadın gezginler üzerine araştırmalarında, uluslararası ölçekte Güney Aysa, Kuzey Afrika, Uzak Doğu, Orta Doğu, Güney Amerika ve Afrika; ulusal ölçekte ise Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgeleri, tek başına seyahat için tereddüt edilen destinasyonlar olarak bulgulanmıştır.

Erbaş vd. (2017), resmi istatistiklere dayandırdıkları çalışmalarında, Marmaris'te cinsel şiddete maruz kalmış yabancı uyruklu ziyaretçilerin durumunu incelemiştir. Mağdurların %43'ü ya hiç tanımadıkları ya da henüz tanıştıkları kişilerden şiddet görmüşlerdir (Erbaş vd. 2017:22). Yazarların sunduğu resmî verilere göre, şikayete konu olan 47 cinsel şiddet olayının (şikayetçilerden 45'i kadındır) büyük bir bölümü (%70,2), çok genel olarak tanımlanmış olan "turistik yerler"de, tatil mekânlarında gerçekleşmiştir ancak bu "turistik yerler", buraların ne türden davranışlara olanak sağlayabileceği açısından ayrılmamıştır (örneğin, *mahrem yer* (otel tuvaleti gibi) ya da *periferik-tenha yer* (seyir tepesi) gibi). Olayların %14,8'i kamusal alanlarda (bilinen yakın çevre, yol, sokak, petrol istasyonu vb.), %10,6'sı ev ortamında, %2,2'si özel araçta gerçekleşmiştir. Olay mahallerinden biri, "ıssız yer" olarak kayıtlara geçmiştir (%2,2). Marmaris'in uluslararası turist profilindeki ağırlıklı paylarına uygun olacak şekilde, uğradıkları şiddeti kayda geçirebilenlerin çoğu İngilizlerdir. Şikayetçiler, ağırlıklı olarak 25-29 yaş aralığında ve bekârdırlar. Karayiplerde yürütülen bir başka çalışmada da mekânsal açıdan benzer bulgulara ulaşılmıştır: Kadın turistlerin maruz kaldıkları cinsel taciz, "turistik yerlerde", "plajlarda" gerçekleşmiştir. Cinsel taciz, genç erkeklerin turist kadınları defalarca dansa davet ettiği gece kulüplerinde yaygın olarak gözlenmiştir. Kadınlar, erkeklerin dans teklifini reddettiklerinde, erkekler genellikle öfkelenmekte, onları taciz etmekte; dans etmeyi kabul ettiklerinde ise bu kez dans pistinde, dans esnasında temas yoluyla tacize maruz kalmaktadır (de Albuquerque ve McElroy, 2001). Calafat ve diğerleri (2012) ise 16-35 yaş arasındaki İngiliz ve Alman turistlerin Güney Avrupa destinasyonlarındaki cinsel taciz deneyimlerini anlamaya odaklanmış ve sonuç olarak kadın turistlerin, heteroseksüel erkeklere kıyasla daha fazla cinsel tacize maruz kaldıklarını bulmuşlardır.

Mısır'ı ziyaret eden kadın turistlerin deneyimlerini inceleyen Brown ve Osman (2017), kadın turistlerin (özellikle beyaz, uzun boylu ve mavi gözlü) ziyaretleri sırasında istenmeyen erkek ilgisine ve cinsel tacize maruz kaldıklarını saptamışlardır. Taciz çoğunlukla, kadınların kendilerini rahatsız ve güvensiz hissetmelerine neden olan yoğun bakışlar şeklinde gerçekleşmiştir. Benzer bir biçimde, Türkiye'yi ziyaret eden Amerikalı kadın gezginlerin de ziyaretleri sırasında istenmeyen ilgi, ısrar ve sözlü tacize maruz kaldıkları bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet temelli bu şiddet deneyimleri kafeler, restoranlar ve caddeler gibi kamusal alanlarda gerçekleşmiştir (Kaba 2021). Chesney-Lind ve Lind

(1986), yerel halkla karşılaştırıldığında turistlerin daha fazla suça (tecavüze uğrama da dahil) maruz kaldıklarını, Hawaii örneğinde, bulgulamışlardır.

Cinsel şiddetin mekânsal genel niteliklerinin, kadınların turizm amacıyla olağan yaşam çevrelerinden uzaklaştıklarında spesifik bir mekânsallık taşıyıp taşımadığına dair sorumuzu burada tekrar edelim. Türkiye örneğinde, bu soruya yanıt bulmak amacıyla, son 20 yıllık dönemi kapsayan bir haber taraması yapılmış ve elde edilen mekânsal veriler analiz edilmiştir. Bulgularımıza geçmeden önce, araştırma sürecinde nasıl bir yol izlediğimize yer verelim.

4. YÖNTEM

Cinsel şiddet olaylarını haberleştiren basın mecralarının ideolojik arkaplanlarının keskin farklılıklar sergilediğinin, bu haberleri yapan gazetecilerin konuya yaklaşımlarının, tercih edilen görsellerin ve haberlerin söyleminin, gerçeklik inşasındaki kritik rolünün farkındayız. Bu olayların temsil edilmiş biçimlerinden, ne kadarının istatistiklere yansıdığına, şikayet konusu olmasından kovuşturulmasına, hukuksal sonuçlarından, şiddete maruz kalanların şiddet sonrası yaşantılarına kadar çok geniş bir yelpazede, toplumun farklı kesimlerinin yetki ve sorumlulukları vardır. Dolayısıyla, bu toplumsal sorun, çok geniş ve her akademik disiplini bir yönüyle ilgilendirebilecek bir yapıya sahiptir. Biz, öncelikle bu çalışmada, cinsel şiddet olgusuna yaklaşımımızın sınırlarını çizmek isteriz. Amacımız, cinsel şiddet haberlerindeki **mekânsal bilgiye**, bu şiddet vakalarının gerçekleştiği farklı coğrafi ölçeklerdeki **yerlerin özelliklerine** odaklanmaktır. Bu amaçla, medyaya yansıyan cinsel şiddet haberlerinden yararlanılmıştır. Burada, cinsel şiddet kavramı ile ne kast edildiğini biraz açalım.

Şiddetin özel bir türü olarak “cinsel şiddet” kavramı geniş bir içeriğe sahiptir ve çoğunlukla fiziksel şiddetle de iç içedir. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği’ne göre cinsel şiddet, “cinsel nitelikli olan ve mağdurun rızası olmadan gerçekleşen her türlü girişim veya tehdit içeren eylemdir. Cinsel şiddet; tecavüzü, cinsel istismar ve tacizi, sömürüyü ve zorla alıkoyarak fuhuşu kapsamaktadır” (UNHCR 2023). Cinsel şiddet suçu, Türk Ceza Kanunu’nda (No:5237) tanımlanmış ve “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” başlığı altında, Madde 102, 103, 104 ve 105’te düzenlenmiştir (TCK 2004). Hukuksal açıdan şiddet farklı kategorilere ayrılabilirse da, gerçek hayatta belirli bir şiddet olayı sırasında, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet biçimleri -farklı derecelerde-

aslında bir arada deneyimlenmektedir, dolayısıyla çok kesin ayrımlara gitmek her zaman kolay değildir.

Haber taraması, bu bilgiler ışığında ve yazarların haber içerikleri üzerine birlikte düşünüp tartışmaları eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Google haberler ve Google arama motoru üzerinden *Türkiye'de turist kadına cinsel şiddet / taciz / saldırı, Türkiye'de şiddete / tacize / saldırıya uğrayan kadın turistler ve kadın turist* anahtar kelimeleri kullanılarak bir tarama gerçekleştirilmiştir. Esas amacımızın mekânsal bilgi edinmek olması nedeniyle, konuya yaklaşım ve haber dili açısından belirgin farklılıklarına karşın, medya mecralarında herhangi bir ayrıma gidilmemiş, yapılan tarama sonucunda, Ocak 2004 ve Kasım 2023 arasında, Türkiye'de turist olarak bulunan yabancı kadınlara yönelik 86 farklı cinsel şiddet olayının, farklı ölçeklerdeki yer bilgisiyle birlikte haberlere yansıdığı saptanmıştır. Ülkemizde bulunan yabancı kadın turistlerin deneyimlediği 101 farklı şiddet olayı saptanmış olsa da, bu olaylardan bazıları, cinsel bir boyutu bulunmayan kazalar ya da kavga gibi olaylardır. Dolayısıyla bir elemeye gidilmiş ve bir şekilde cinsellik vurgusu/bilgisi içeren şiddet olayları dikkate alınmıştır. **86**, bu şekildeki olayların toplam sayısıdır. Tek bir olay, birden çok haber mecrasında yer alabildiği için, haber sayısı aslında çok daha yüksektir.

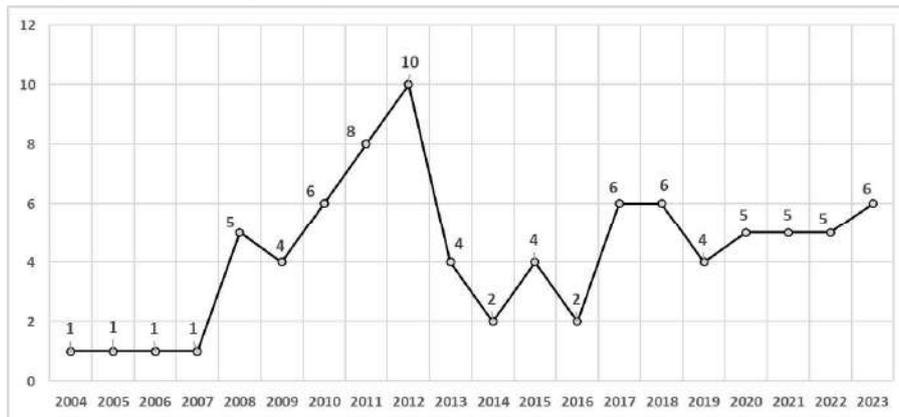
Tarama işlemi, haberlerin tekrarlamaya başladığı noktada sonlandırılmıştır. Saptanan cinsel şiddet olayları, olayın türü, gerçekleştiği lokasyon (il, ilçe, olay mahalli), yıl, günün saati ve şiddete maruz kalanların yaş, köken ülke ve tek başına olup olmama durumu gibi özellikleri bakımından incelenmiştir. Haberlerden elde edilen bulgular, öncelikle deskriptif olarak sunulmuş, haritalanmış, sonuç kısmında ise ilgili literatür çerçevesinde yorumlanmıştır. Tarama işlemi, 2023 yılının Ekim ve Kasım aylarında gerçekleştirilmiştir.

Haberlere ulaştığımız medya kaynakları alfabetik olarak şöyledir:

Akdeniz Gerçek, Akşam, Antalya'dan Haber.net, Artı Gerçek, Beyaz Gazete, BİANET, Bursa'da Bugün, CNN Türk, Cumhuriyet, Çanakkale Yorum, Diken, Dünya Bülteni, Ensonhaber, Gazete Alanya, Gazetebir, Gazete Duvar, Gazete Güncel, Gazete Vatan, Gün Haber, Haber61, Haberler, HaberRus, Haber Ekspres, Haber Türk, Hürriyet, İnternet Haber, İyigünler.net, Kenttv.net, Milliyet, Mynet, NTV, Olay, Posta, Sabah, Sondakika.com, Sözcü, T24, Takvim, Turizm Aktüel, Turizmhabermerkezi.net, Yeni Alanya.

5. BULGULAR

Medyaya yansımış cinsel şiddet olaylarının yıllara göre sayısı, Grafik 1'den izlenebilir. 2000'lerin ikinci yarısında, medyaya her yıl birer olay yansıdı, bu yıllarda yabancı kadın turistlere yönelik cinsel şiddet olaylarının gündemleştirilmediği anlaşılmaktadır. 2008 ve 2012 yılları ile sınırlanan dönemdeki belirgin yükseliş, Pippa Bacca cinayetinin etkisini yansıtır. Pippa Bacca'nın yaşamını yitirdiği 2008 yılı ile mahkeme kararının çıktığı 2012 yılı, basına yansıyan olay sayısı bakımından ayırt edici bir artışın gözlemlendiği yıllardır. Bu dönemde, sürekli bir artış eğilimi söz konusudur. Kadın cinayetlerinin önemli bir gündem maddesi olduğu 2016-2017 yıllarında da (Hacaloğlu 2018), ilgili haberlerde az da olsa bir artış gözlenmektedir. 62 olay, mağdurun yaş bilgisiyyle medyaya yansımıştır. Mağdurların yarısından fazlası 18-30 yaş aralığında; 7'si ise 17 yaş ve altındadır (Çizelge 1). Olayların 79'unda köken ülke bilgisi mevcuttur. Buna göre, başlıca köken ülkeler, Rusya Federasyonu, Almanya, Norveç, Japonya ve Birleşik Krallık'tır (Çizelge 2). Şiddete maruz kalan turist kadınların %54,3'ü Batı ülkelerinden; %25,9'u ise Rusya Federasyonu başta olmak üzere BDT ülkelerindedir. 86 olayın 85'inde il bilgisine, 77'sinde ise ilçe bilgisine de yer verilmiştir. Buna göre, cinsel şiddet olaylarının %36'sı Antalya ilinde, %33 kadarı ise İstanbul'da, %8'i Muğla'da, %2,3'ü ise Aydın'da gerçekleşmiştir. Uluslararası kıyı turizmi destinasyonlarının yoğunlaştığı iller bir arada düşünüldüğünde, haberlere konu olan tüm cinsel şiddet olaylarının yaklaşık yarısı (%46,4'ü), Antalya, Muğla ve Aydın illerinde gerçekleşmiştir. Alanya ilçesi (Antalya) ve Beyoğlu (İstanbul), en belirgin yoğunlaşmanın gözlemlendiği ilçelerdir (Çizelge 3, Şekil 1 ve Şekil 2).

Grafik 1- Cinsel şiddet olaylarının yıllara göre dağılımı

Çizelge 1- Cinsel şiddet mağduru kadın turistlerin yaş gruplarına göre sayısı

Yaş grupları	Kişi	%
17 yaş ve altı	7	11,3
18-30	36	58,1
31-40	10	16,1
41-50	5	8,1
51-60	2	3,2
61-70	2	3,2
Toplam	62	100

Çizelge 2- Köken ülkelere göre cinsel şiddet mağduru kadın turistlerin dağılışı

Köken Ülke	Vaka	%	Köken Ülke	Vaka	%
Rusya Federasyonu	13	15,1	Endonezya	1	1,2
Almanya	8	9,3	Fas	1	1,2
Norveç	7	8,1	Gine	1	1,2
Japonya	6	7,0	İsveç	1	1,2
İngiltere	5	5,8	İsviçre	1	1,2
Ukrayna	4	4,7	İtalya	1	1,2
ABD	4	4,7	Kazakistan	1	1,2
Hollanda	4	4,7	Kırgızistan	1	1,2
Fransa	3	3,5	Polonya	1	1,2
Avustralya	2	2,3	Romanya	1	1,2
Danimarka	2	2,3	Tayland	1	1,2
Finlandiya	2	2,3	Tunus	1	1,2
Güney Kore	2	2,3	Türkmenistan	1	1,2
İrlanda	2	2,3			
Bir. Arap Emirlikleri	1	1,2	Bilgi yok	7	8,1
Belarus	1	1,2	Toplam	86	100

Yabancı Turist Kadınlara Yönelik Cinsel Şiddet Haberleri Üzerine Mekânsal Bir Değerlendirme

Şekil 1- Yabancı turist kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet olaylarının (Kasım 2004 – Haziran 2023) illere dağılışı (%) (Haberlerde il bilgisi verilen 85 olay dikkate alınmıştır)
Kaynak: Yazarlara aittir.

Şekil 2- Yabancı turist kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet olaylarının (Kasım 2004 – Haziran 2023) ilçelere dağılışı (%) (Haberlerde ilçe bilgisi verilen 77 olay dikkate alınmıştır)
Kaynak: Yazarlara aittir

Çizelge 3- Cinsel Şiddet Olaylarının İl ve İlçelere Göre Sayısı

İller	Toplam Vaka Sayısı	İlçeler	Vaka Sayısı	İller	Toplam Vaka Sayısı	İlçeler	Vaka Sayısı
Antalya	31	Alanya	20	Kocaeli	2	Gebze	1
		Kemer	4			İlçe belirsiz	1
		Manavgat	3	Ankara	1	Altındağ	1
		Aksu	1	Bursa	1	İnegöl	1
		Muratpaşa	1	Çanakkale	1	Bozcaada	1
İstanbul	28	Beyoğlu	11	Denizli	1	Pamukkale	1
		Fatih	6	Edirne	1	İpsala	1
		Şişli	3	İzmir	1	Buca	1
		Beşiktaş	2	Karabük	1	Safranbolu	1
		Ataşehir	1	Konya	1	Emirgazi	1
		Çatalca	1	Nevşehir	1	Merkez	1
		Küçükçekmece	1	Şanlıurfa	1	Eyyübiye	1
		İlçe belirsiz	3	Tekirdağ	1	Şarköy	1
Muğla	7	Bodrum	2	Van	1		
		Marmaris	2	Yozgat	1		
		Datça	1	Giresun	1		
		Fethiye	1	Muş	1		
		Köyceğiz	1	İl belirsiz	1		
TOPLAM				86			

Önemli turizm odakları dışındaki yoğunlaşmanın dışında, haberleştirilebilmiş az sayıdaki cinsel şiddet olayının, ülke sathına düzensiz ve rastgele bir dağıldığı gözlenir. Bunlar da –beklenebileceği gibi– iç kesimlerdeki illerin turizm fonksiyonuyla öne çıkmış ilçelerinde gerçekleşmiştir: Denizli-*Pamukale*; Nevşehir-Göreme, Karabük-Safranbolu gibi.

Kadınlar, turizm faaliyetlerine katıldıkları sırada olağan yaşam çevrelerinin dışında buldukları için, genel literatürden ayrılan bir biçimde, şiddetin yeri, bu kez ev ve yakın çevresi olmamakta; olay mahallerinin başında, *periferik-tenha yerler* gelmektedir. Bunu, *mahrem yerler*, *ulaşım araçları* ve *turistik-ticari yerler* takip etmektedir (Çizelge 4).

86 olayın 52'si hakkında, olay mahalli bilgisinin yanı sıra, olayın gerçekleştiği *zaman dilimi* ve cinsel şiddet eyleminin kendisi hakkında da bilgi elde edilebilmektedir. Buna göre, **tecavüz** ve **tecavüz girişimi** şeklindeki cinsel şiddet olaylarının (21 olay) %72'si, **cinayetlerin** ise tamamı (4 olay) *periferik-tenha yerler* ile *mahrem yerlerde* gerçekleştirilmiştir. **Sözel** ya da öpme, dokunma gibi **bedensel temasa** dayanan taciz olaylarının ise (26 olay), %65,4'ünün turistik-ticari yerlerde ve kamusal-merkezî yerlerde gerçekleştirilmiştir. Eylem türü özelindeki bu yüksek oranlar, cinsel şiddet

olayının niteliğinin, bu suçun işlen(ebil)diği yerlerin yapısı ile ilişkili olduğu fikrini vermektedir. Mekânsallık kadar zamansallığın da önemli olduğunun altını çizerek, tecavüz ve tecavüz girişimlerinin %72 kadarının gece saatlerinde ve sabaha karşı gerçekleştiğini de belirtelim. Cinsel şiddet olaylarının çoğunluğu, kadın turistler **tek başına** meydana gelmiştir. Olay meydana geldiği sırada 66 kadın tek başına, 19 kadın ise olay anında iki veya daha fazla kişi ile birlikte.

Çizelge 4- Cinsel Şiddet Vakalarında “Olay Mahalleri”

Kategori	Örnekler	Frekans	%
Periferik-tenha yerler	<i>Tepeler, ormanlar, şehir surları, vadi, otoyol... vb.</i>	24	27,9
Mahrem yerler	<i>Otel odası, hamam, masaj salonu... vb.</i>	23	26,7
Ulaşım araçları	<i>Taksi, tekne, otobüs... vb.</i>	14	16,3
Turistik-ticari yerler	<i>Plaj, barlar sokağı, gece kulübü... vb.</i>	13	15,1
Kamusal-merkezî yerler	<i>Ana cadde, sokak, meydanlar... vb.</i>	11	12,8
Resmi kurum	<i>Sınır kapısı</i>	1	1,2
Toplam		86	100,0

Haberlerdeki anlatıları çerçevelemede görsel materyalin rolü (Messaris ve Abraham 2001) göz önüne alındığında, haberlerde rastladığımız görsellerle ilgili bazı saptalamalarımıza da yer vermek isteriz. Daha önce de belirtildiği gibi, incelenen 86 olayın yansıdığı çok sayıda haber mevcuttur ve haberlerin bir bölümünde bir görsele de yer verilmiştir. Haberler, bazen heteroseksist ataerkil göze hitap edecek şekilde, kadın bedenini **cinselleştirerek** (örneğin bir hamamda yarıçıplak halde, bir gece kulübünde dans ederken ya da ağzı bir elle kapatılmış haldeki anonim kadın karakterler eşliğinde) sunan görselleri içermiştir. Bazen de **faile** ya da **şiddete maruz kalan kadına** odaklanan görseller kullanılmıştır. Kadınların yüzlerinin bulanıklaştırıldığı bir tercih söz konusudur. Emniyet birimlerinin ya da kelepçe gibi nesnelerin yer aldığı görseller, konuya daha çok (ve daha doğru) **kriminal** bir eksende yaklaşıldığını düşündürmektedir. Görsel malzeme kullanımı, bilinçli bir tercih olabileceği gibi, haberi üreten yapıların zihinsel arkaplanı hakkında ipucu taşıyan bilinçsiz bir kullanım da olabilir. Görsellerin değerlendirilmesinin çok daha ayrıntılı bir analize muhtaç olduğunun altını çizerek, çalışmamız için özellikle önemli olan mekânsal temsile değinmek isteriz. Cinsel şiddetin mekânsallığı hakkındaki literatürle uyumu bir biçimde, haber görsellerinin mekânsal bir boyut taşıdığı durumlarda dikkati çeken şey, cinsel şiddet suçunun, **issiz** (şehir surları, kaleler, orman-açık arazi gibi), **karanlık** (gece vakti bir sokak gibi), **mahrem** (hamam ya da otel odası gibi) mekânları gösteren görseller eşliğinde sunulmuş olmasıdır.

6. SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye'deki yabancı kadın turistlerin maruz kaldıkları cinsel şiddet vakalarının mekânsal yapısını ortaya koymak amacıyla, medyaya yansıyan cinsel şiddet haberleri analiz edilmiştir. Bulgular, yabancı turist kadınlara yönelik cinsel şiddetin coğrafi dağılımının Türkiye genelinde eşit olmadığını, özellikle turizmle ilişkili belirli bölgelerde yoğunlaştığını göstermiştir. Uluslararası kıyı turizmin geliştiği Antalya (özellikle Alanya ilçesi) ve Muğla illeri ile kültür turizminde başlıca destinasyonlardan biri olan İstanbul (özellikle Beyoğlu ilçesi), cinsel şiddet suçunun yoğunlaştığı iller olarak haberlere konu olmuştur. Olayların yıllara göre sayısal seyrinin, ülke gündemiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Uluslararası düzeyde yankı bulan Pippa Bacca cinayetinin yaşandığı dönemde ya da kadın cinayetlerinin dikkat çekici artış gösterdiği yıllarda, basına yansiyabilen cinsel şiddet olaylarının sayısal artışı, kadına şiddetin gündem olduğu durumlarda, yalnızca Türk vatandaşı kadınların değil, yabancı kadınların da medyanın dikkatini daha çok çekmiş olabileceğini düşündürmektedir. Kadın turistler (özellikle tek başına seyahat edenler) üzerine yapılan araştırmalarda (Wilson ve Little, 2008; Yang vd., 2018; Kaba ve Emekli, 2018), ziyaret edilen destinasyondaki tenha sokak araları, caddeler, turistik yerler, eğlence mekânları, otel veya hosteller, toplu taşıma araçları ve izbe köylerin riskli yerler olarak algıladıkları belirtilmiştir. Araştırmamız da söz konusu literatüre paralel olarak kadın turistlere yönelik cinsel şiddetin tenha yerler (tepe, orman, vadi vb.) başta olmak üzere, mahrem yerler (otel odası, hamam vb.), ulaşım araçları (taksi, tekne, otobüs vb.) turistik yerler (plaj, bar vb.) ve kamusal-merkezî yerlerde (cadde, sokak vb.) gerçekleştiğini göstermiştir. Haber metinlerine eşlik eden görsel malzemelerin, mekânsal görseller olduğu durumlarda, yine, belirli yerlerden korku duymaya yol açacak temsillerin bulunduğunu vurgulamak gerekir. Bu noktada, Doğanay ve Kara'nın (2011:75) haberlerde kullanılan dil nedeniyle, basının, kadın bedenine ve cinselliğe yönelik kalıpyargıları yeniden üretmekten öteye gidemediğine dair tespitini hatırlayabiliriz. **Dil açısından** olduğu gibi, yerlere dair görsel tercihler yoluyla, **mekânsal açıdan** da belirli bir şablon sürekli tekrar edilmektedir. Çalışmamızda, sadece "olay sayısı" üzerinden bir değerlendirme yapıldığı için, olay sayısını kat be kat aşan haberlerin **mekânsal görsellerinin** de başka çalışmalarda ayrıntılı olarak analiz edilebileceğini düşünüyoruz⁵. Cinayetle de

⁵ Veri setimizdeki haberlerin kaynakları, çok sayıda ve çok çeşitlidir. Bir tek olay, çok sayıda habere konu olabildiği için, her olay için farklı haber siteleri, farklı görseller kullanmışlardır. Dolayısıyla, her bir olay için tek bir görsel olması söz konusu değildir. Bu

sonuçlanabilen tecavüz ve tecavüz girişimi şeklindeki cinsel şiddetin büyük oranda periferik-tenha ve mahrem yerlerde, gece geç saatlerde; sözel ya da öpme, dokunma gibi bedensel temasa dayanan olayların ise turistik yerlerde ve kamusal-merkezî yerlerde gerçekleşmiş olması, cinsel şiddetin türünün, yerlerin çeşitli özellikleriyle (izole, tenha, periferik, merkezî gibi) ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgular, özellikle tecavüz şeklindeki cinsel şiddet suçlarının işlendiği yerlere dair, Benson ve Chadya'nın (2005) mekânsal bulgularıyla örtüşmektedir.

Burada, çevre psikolojisinin kavramlarından olan "davranış ortamı" (Göregenli 2010:7) kavramını hatırlayabiliriz: "*Her davranış ortamı, kendi içinde meydana gelen davranış ile ne kadar iyi uyduğu ve özellikle bu davranış ortamının, meydana gelen davranışın işlevlerine ne kadar iyi hizmet ettiği açısından değerlendirilebilir. (...) Ortam, kişinin ortamda nasıl bir rol oynayacağı ile ilişkili ipucu vermektedir ve kişinin bu ortamda olası davranışlarının ranjını belirlemektedir.*" Mekânda periferiye doğru, zamanda ise geceye doğru olmak üzere, merkezietten uzaklaşmak, cinsel suçun niteliğini etkilemektedir. Sosyal kontrolden uzaklaşmak, cinsel şiddet suçunun derecesi ağırlaştırıcı bir rol oynamaktadır. Bulgular, gündüzleri, kalabalık ortamlarda cinsel şiddetin sözel ve daha "hafif" düzeylerde kaldığını, sosyal kontrolden uzaklaşılacak, izole mekânların ise cinsel şiddetin daha ağır biçimlerine zemin oluşturduğunu düşündürmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı konusunda, farklı kültürel bağlamlarda yürütülmüş çalışmalar (Esen vd. 2017, Mayasari vd. 2019, Pla-Julián ve Diez 2019), eğitim düzeyi yüksek gruplarda dahi (kadının öncelikli yerinin evi olduğu, kadınların erkekler tarafından korunması gerektiği gibi) cinsiyetçi düşüncelerin güçlü olduğuna işaret etmiştir. Bu türden cinsiyetçi düşünceler, kadınları bir erkeğin sorumluluğu ve belirli bir ortam (ev ve yakın çevresi) ile çerçevelemektedir. Burada sorulması gereken temel soru şudur: Erkekler, kadınları kimden korumalıdır? Burada, esasen birer birey olarak erkeklerin farklı düzeylerde aktörü ve devam ettiricisi oldukları erkeklik kurumunun sorgulanması gerektiğinin altını çizmek isteriz. Kadınlara dair bu çerçeveleme sebebiyle, aslında "şiddetin yeri, kadının bulunduğu her yer" olmaktadır. Şiddetin lokasyonu, kadın, eğer ikamet çevresindeyse daha çok ev ve failer de **tanıdıklar** olurken; turizm amacıyla bu çevreden çıkıldığında, şiddetin lokasyonu **turistik tesisler, eğlence mekânları** ve failer de **yabancılar** olmaktadır. Dolayısıyla asıl değişen şey, yerin niteliğiyle birlikte

çeşitlilik içinde ve olası telif hakkı sorunları nedeniyle yazımızda haber görseli kullanmamayı tercih ettik.

cinsel şiddetin türü, derecesi ve failleridir. Bu hakikat, buldukları yer nasıl bir yer olursa olsun, kadınların tek başlarına ve kendi kendilerini koruyacak imkânlardan yoksun olmaları/bırakılmaları ile ilgilidir. Ataerkil mentalite, bu "koruma" görevini erkeğe verir. Evinden uzaklaşmış kadın, korumasız "sahipsiz" kadındır. Turist olarak kadın ise "ait sayıldığı" kendi olağan (*patrilokal*, kocasının ya da babasının) çevresinden çıkmış, kendi başına hareket eden biridir. Kadınların erkek egemenliğinin mekânsal sınırlarından çıktıkları farklı farklı durumlar, onların cinsel şiddete farklı dercelerde maruz kalmalarıyla her zaman ilişkili olmuştur (Telci-Özbek 2016, Körükmez 2016, Akyol 2020, Nelson 2022, Habibullah 2023). Dolayısıyla, esas odaklanılması gereken nokta, kadınların belirli durumlarda, toplumun ataerkil çoğunluğu tarafından nasıl algılandıkları, nasıl muamele gördükleri ve bunun altında yatan sebepler olmalıdır. Turist kadınlara yönelik cinsel şiddet olayları, sadece toplumsal cinsiyet temelli yaygın bir sosyal problemin varlığına işaret etmekte kalmayıp, Erbaş ve arkadaşları (2017) ile Ayazlar ve Işık'ın (2016) altını çizdikleri gibi, ülkemizin imajını ve turizm potansiyelini de olumsuz yönde etkilemektedir. Kuşkusuz, mimarlık, şehir ve bölge planlama, coğrafya ya da çevre psikolojisi gibi disiplinlerin ışığında, daha içerici ve korunaklı yerler (şehirler, mahalleler, parklar, kampüsler vb.) inşa etmek mümkündür ancak, kadınların mekânsal taktikler geliştirerek şehirsiz alanda ya da turistik seyahatleri sırasında "köşe kapmaca oynamalarının" önüne geçmek, esas amaç olmalıdır. Bu da ancak ataerkil davranış kalıplarının sorgulanması ve değiştirilmesiyle mümkün olabilir.

Kadınlara yönelik davranışları belirleyen kültürler-üstü ataerkil kolektif zihniyetin, kadınlar turist olarak hareket ettiklerinde de benzer sonuçları ortaya çıkarıyor olması şaşırtıcı değildir. Boyer (1996), cinsel şiddetin tarihsel coğrafyasını Vancouver örneğinde incelediği eleştirel çalışmasının başlığında ironik bir soru sorar: *Senin gibi bir kızın burada ne işi var?*. Bu soru, şiddet mağduru kadınlara sorulan yargılayıcı bir soru olarak dönemin (20. Yüzyılın başları) yasal kayıtlarına kadar geçmiştir. Şiddet mağdurlarını suçlayıcı böyle bir soru, kadınların mekân kullanımlarını sorgulayan ve gördükleri şiddetin sorumluluğunu onlarda arayan bir anlayışın ürünüdür. Esas mesele, kadınların hareket etmeleri ya da nerede buldukları değil, kadınlara yönelik cinsiyetçiliğin mekânsal versiyonudur; Pippa Bacca'nın otostop yolculuğunu tamamlamasının önüne geçen de; Caroline'in tatil keyfini kaçıran da işte bu yaklaşımın kendisidir.

REFERANSLAR

- AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI. (2014). **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması** (Özet Rapor). HÜNEE. Ankara.
- ALİEFENDİOĞLU, H., ONAY-ÇÖKER, D. (2024). "Kadınların Mobilitesinin Medyada Görünürlüğü: BİANET Erkek Şiddeti Çetelesi Örneği," **Feminist Tahayyül**. 5(1): 28-55.
- AYAZLAR, G., IŞIK T. (2016). "Yabancı Turistlere Yönelik İşlenen Suçların İncelenmesi: Marmaris Örneği" **Int J. Human Sci.** 13(1):1815-1831
- AKYOL, A. E. (2020). "Contradictory Process of Women Liberation during The Emergence of Modern Turkey: The Case of The Journal "Kadınlar Dünyası"," **Faces of Republican Turkey Beyond the Modernization Hypothesis** içinde. (Editörler: E. Z. SUDA, A. USLU, E. E. KORKMAZ) sf: 5-31 Istanbul University Press. İstanbul.
- BENSON, K., CHADYA, J. M. (2005). "Ukubhinya: Gender and Sexual Violence in Bulawayo, Colonial Zimbabwe, 1946-1956" **Journal of Southern African Studies**, 31(3):587–610.
- BOND, M (1995) **A Woman's World**. Traveler's Tales Incorporated. San Francisco.
- BOYER, K (1996). "What's a Girl Like You Doing in a Place Like This? A Geography of Sexual Violence in Early 20th-Century Vancouver" **Urban Geography** 17(4):286-293
- BROWN, L., H. OSMAN. 2017. The female tourist experience in Egypt as an Islamic destination. **Annals of Tourism Research** 63, 12-22.
- CALAFAT, A., K. HUGHES, N. BLAY, M. A. BELLIS, F. MENDES, M. JUAN, P. LAZAROV, B. CIBIN, M. A. DUCH. (2013). "Sexual Harassment among Young Tourists Visiting Mediterranean Resorts" **Archives of Sexual Behavior** 42: 603–613
- CAESAR, T. (1999). "Sexual assault and cognitive mapping in women's travel guidebooks" **Women's Studies: An Inter-disciplinary Journal** 28(5):527-545
- CHESNEY-LIND, M.C., LIND I.Y. (1986). "Visitors as Victims: Crimes against tourists in Hawaii" **Annals of Tourism Research**, 13(2):167-191
- CHIANG, C. Y., G. JOGARATNAM. (2006). Why do women travel solo for purposes of leisure? **Journal of Vacation Marketing** 12:59-70.
- CURTZ, J. (2012). **La mariée**. Le Fresnoy Studio National des Arts Contemporains. 40 dk.
- DEMİREL, E. (2023). "UN Women, 16 Gün Boyunca Kadına Yönelik Şiddetin #Bahanesiyok Diyecek" Birleşmiş Milletler Türkiye **Basın Duyurusu**.
<https://turkiye.un.org/tr/253749-un-women-16-g%C3%BCn-boyunca-kad%C4%B1na-y%C3%B6nelik-%C5%9Fiddetin-bahanesiyok-diyecek>
(Son Erişim: 06/12/2023)
- DE ALBUQUERQUE, K. (1999). "Sex, beach boys, and female tourists in the Caribbean", **Sexuality and Culture** 2, 87-111.
- DE ALBUQUERQUE, K MCELROY, J.L. (2001). Tourist harassment: Barbados Survey Results. **Annals of Tourism Research** 28(2): 477-492.
- DI SANTO, G. (2022). "Il corpo di Pippa Bacca" **Voces Disidentes Contra La Misoginia: Nuevas Perspectivas Desde La Sociología, La Literatura y El Arte** içinde. Editörler:

- GARCÍA VALDÉS, P., GORGOJO IGLESIAS, R., MAYOR DE LA IGLESIA, E. sf. 473-488. Libreria Dykinson. Madrid.
- DENİZ, A. (2018). "Feminist Coğrafya: Cinsiyetin Coğrafyası, Coğrafyanın Cinsiyeti" **Sosyal Coğrafya** içinde. sf. 251-284 (Editör: N. Özgen). Pegem Akademi, Ankara
- DOĞANAY, Ü. ve KARA, İ. (2011). "Tecavüzün münferit bir olay olarak çerçevelenmesi: yazılı basında Pippa Bacca haberleri" **İletişim Araştırmaları Dergisi**, 9 (1-2), s. 73-97
- ELMAS, B. (2009). **Pippa'ya Mektubum**. Asmin Film ve Article Z. 60 dk.
- ERBAŞ, M., BALCI, Y., KARBEYAZ, K., GÖÇEOĞLU, Ü.Ü. (2017). "Muğla'da Yabancı Uyruklu Cinsel Suç Mağduru Olguların Değerlendirilmesi" **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi**, 4(1), 21-27.
- EMEKLİ, G., SÜDAŞ, İ., KABA, B. (2022). The travel motivations and experiences of Turkish solo women travellers. **Contemporary Muslim Travel Cultures** içinde. (Editörler: C.M.HALL, S.SEYFI, S.M.RASOOLIMANESH) sf. 198-214. Routledge. London
- ESEN, E. SOYLU, Y., SİYEZ, D. M., DEMİRGÜRZ, G. (2017). "Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi" **E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi**. 8(1): 46-63
- FLURI, J. L. (2015). **Gender and Geography**. DOI: 10.1093/OBO/9780199874002-0121. <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199874002/obo-9780199874002-0121.xml> (Son Erişim: 23/01/2024)
- GODENZI, A. (1992). **Cinsel Şiddet: Yaşayanların ve Yaşatanların Anlatımlarıyla**, Ayrıntı, İstanbul.
- GUASCA, M., D. VANNESTE, A. M. Van BROECK (2022). "Peacebuilding and post-conflict tourism: addressing structural violence in Colombia" **Journal of Sustainable Tourism**, 30(2-3):427-443
- GÖREGENLİ, M. (2010). **Çevre Psikolojisi: İnsan-Mekân İlişkileri**. İstanbul Bilgi Ün. Yay.
- GREGORY, D., JOHNSON, R., PRATT, G., WATTS, M., S. WHATMORE. (2009). **The Dictionary of Human Geography**, Wiley-Blackwell.
- GIBSON, H., JORDAN, F., BERDYCHEVSKY, L. (2013). "Women and Tourism" V.J. FREYSINGER, S.M.SHAW, K.A.HENDERSON, M.D.BIALESCHKI (Editörler) **Leisure, Women, and Gender** içinde. sf. 229-244. Venture Publishing. State College, PA.
- HABIBULLAH F. (2023). "Life stories of Afghan immigrant women living alone in Turkey: Example of İstanbul-Zeytinburnu". **Journal of International Relations Studies** 3(1):14-24
- HACALOĞLU, H. (2018). "Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2017'de %25 Arttı" **Voice of America**. <https://www.voaturkce.com/amp/turkiye-de-kadin-cinayetleri-2017-de-yuzde-25-artti/4187800.html> (Son Erişim: 23/01/2024)
- İSKENDEROĞLU, K., KERVANKIRAN, İ. (2023). "Sınırları Aşanlar: Türkiye'den Yurtdışına Seyahat Eden Kadınların Deneyimleri". **Ege Coğrafya Dergisi**, 32 (Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 91-110

- JORDAN, F., C. AITCHISON (2008). "Tourism and the sexualisation of the gaze: solo female tourists' experiences of gendered power, surveillance and embodiment" **Leisure Studies**, 27(3):329-349
- JORDAN, F., GIBSON, H. (2005). "We're Not Stupid... But We'll Not Stay Home Either': Experiences of Solo Women Travellers" **Tourism Review International** 9(2):195–212.
- KABA, B., EMEKLİ, G. (2018). Turizmde Yükselen Bir Eğilim: Yalnız Seyahat Eden Kadın Gezginler (Türkiye Örneği). **Ege Coğrafya Dergisi**, 27(2), 111-126.
- KABA, B. (2021). Foreign solo female travellers' perceptions of risk and safety in Turkey. **Hidden Geographies** içinde (pp. 475-493). Cham: Springer International Publishing.
- KAYABAŞI Ş. 2015. "Hasıraltı edilen cinsel şiddet" **Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi**. (2015):1-11.
- KOSKELA, H (1999). **Fear, control and space: Geographies of gender, fear of violence and video surveillance**. University of Helsinki Press. Helsinki.
- KÖRÜKMEZ, L. (2016). "Kadın Araştırmacıların Erkek-Dominant Sahada Çalışması Mümkün Mü?". **Fe Dergi** 8(2): 61-72
- MAHONEY, P. (1999). "High rape chronicity and low rates of help-seeking among wife rape survivors in a nonclinical sample: Implications for research and practice" **Violence Against Women**, 5, 993–1016
- MANETTI, S. (2019). **I'm in Love with Pippa Bacca**. NACNE S.a.s., Fiumi Film, Filmoption International. 1 saat 14 dk.
- MAYASARI, R., OBAID, M., ASNI, A. (2019). "Social media and Muslim Indonesian University Students' perception of gender equality and equity" **Proceedings of the International Conference on Emerging Media, and Social Science**. doi:10.4108/eai.7-122018.2281809
- McMILLAN. L. (2023). "Understanding sexual violence and the implications for practice" **Obstetrics, Gynaecology & Reproductive Medicine** 33(12): 337-340
- MESSARIS, P., L. ABRAHAM. (2001). "The Role of Images in Framing News Stories." **Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World**, içinde. (Editörler: S.D. REESE, O.H. GANDY, A.E. GRANT) sf: 215–26. Mahwah: Lawrence Erlbaum
- MIRANDA, J.V., VAN NES, A. (2020). "Sexual Violence in the City: Space, Gender, and the Occurrence of Sexual Violence in Rotterdam" **Sustainability**. 12, 7609. <https://doi.org/10.3390/su12187609>
- MORELLO, G. (2015). **Sono innamorata di Pippa Bacca, chiedimi perché!** Castelvecchi. Roma
- MORTON, K. (2016). "Hitchhiking and Missing and Murdered Indigenous Women: A Critical Discourse Analysis of Billboards on the Highway of Tears." **The Canadian Journal of Sociology**, 41(3): 299-326.
- MULDOON M.L., H.L. MAIR (2022). "Disrupting structural violence in South Africa through township tourism" **Journal of Sustainable Tourism**, 30(2-3):444-460

- NEISSER, U., (1977), **Cognition and Reality**, Freeman Pub., San Francisco.
- NELSON, E. C. (2022). "Tradeswomen in Ottoman Empire" **Perspectives in Gender Studies: Space, History, Art** içinde. (Editörler: İ.SÜDAŞ, Ş.ÇAĞIN, D.MAKTAL-CANKO) pp. 221-231 Ege University Press. İzmir
- ÖKSÜZ, M., A. DENİZ. (2019). "Toplumsal Cinsiyetin, Mekânın ve Zamanın Tektiplendirilmesi: Tecavüz İçerikli Karikatürler ve Gerçek Temsiller Üzerine Bir Araştırma" **Coğrafi Bilimler Dergisi**. 17(1): 170-192
- ÖZER, E., H.İ. AYDOĞDU, G.S. KIRCI, G. ÖNAL. (2016). "Kadın Cinayetleri-Femisid Kavramı" **Adli Tıp Bülteni** 21 (2).
- ÖZGÜÇ, N. (1998). **Kadınların Coğrafyası**. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- ÖZGÜÇ, N. (2021). **Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler**. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- ÖZKAZANÇ A., E. Ö. YETİŞ, (2016). "Erkeklik ve Kadına Şiddet Sorunu: Eleştirel bir Literatür Değerlendirmesi" **Fe Dergi** 8(2):13-26.
- ÖZKÜRALPLİ, İ. (2023). "Bir Otostop Hikâyesi: Pippa Bacca ve Silvia Moro" **Kültür ve İletişim**, 52: 233-259.
- PACIONE, M. (1993). "Fear of crime in the city" **Journal of the Scottish Association of Geography Teachers** 22: 31-40
- PAIN, R. (1997). "Whither Women's Fear? Perceptions of Sexual Violence in Public and Private Space" **International Review of Victimology** 4(4):297-312
- PARK, J. (2009). "**Only Kindness Matters**": Hitchhiking across the USA. 53 dk.
- PLA-JULIÁN, I., DIEZ, J. L. (2019). "Equality plans and gender perception in university students" **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 10, 39-52
- RYAN, C. (1993). "Crime, Violence, Terrorism and Tourism: An accidental or intrinsic relationship?" **Tourism Management** 14(3):173-183.
- SARAL-ÇİLĞÖLU, B. (2023). **Kadınların Kentsel Çevre ve Güvenlik Algısı: Bornova (İzmir) Örneği**. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları. Y.Lisans Tezi.
- STANKO, E.A. (1988). "Fear of crime and the myth of the safe home: a feminist critique of criminology" **Feminist Perspectives on Wife Abuse** içinde. (Editörler: K. YLLO, M. BOGRAD) sf. 75-89. Sage. London.
- SÜDAŞ, İ. Z. AKSOY. (2020). "Geographical Distribution of Sexual Violence Cases in Turkey: A Preliminary Study" In **Contemplating Violence Against Women**. (Eds. Ş.ÇAĞIN, Z.TÜRKYILMAZ, G.NÜFUSÇU-YENGÜL) pp. 49-64 Ege University Press. İzmir
- SEOW, D., BROWN, L. (2018). The solo female Asian tourist **Cur. Issues in Tourism** 21:1187-1206.
- TELCİ-ÖZBEK, M. (2016). "Haneyle Sokağın Sınırında: 1900'ler Başı İstanbul'unda Hizmetçi Kadınlar Emek ve Cinsellik" **Toplumsal Tarih**, Mayıs, 269: 52-56.
- TEMURÇİN, K., KILIÇ, M., ALDIRMAZ, Y. (2020). "Kentsel Mekânda Kadınların Yaşadığı Suç Korkusu Üzerine Bir Araştırma" **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi**. 41:45-60

- TEMURÇİN, K. (2018). "Suç Coğrafyası: Görelî Kavramsallaştırmadan Mekânsal Yorumlamaya" **Sosyal Coğrafya** içinde (Editör: N. ÖZGEN) sf. 419-448. Pegem Akademi Yay.: Ankara
- TROGISCH, L, R. FLETCHER (2022). "Fortress tourism: exploring dynamics of tourism, security and peace around the Virunga transboundary conservation area" **Journal of Sustainable Tourism**, 30(2-3):352-371
- UNHCR (2023). *Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet*
<https://help.unhcr.org/turkiye/tr/social-economic-and-civil-matters/sexual-and-gender-based-violence/> (Son Erişim: 09.12.2023)
- WARRINGTON, M. (2001) "I Must Get Out': The Geographies of Domestic Violence" **Transactions of the Institute of British Geographers** 26(3):365-382.
- WILSON, E. C (2004). **A Journey of Her Own?: The Impact of Constraints on Women's Solo Travel**. Unpublished Doctoral Thesis. Griffith University. 360 page.
- WILSON, E., C. HARRIS. (2006). Meaningful travel: Women, independent travel and the search for self and meaning. **Tourism** 54, 161-172.
- WILSON, E., LITTLE, D.E (2005). "A 'Relative escape'? The Impact of constraints on women who travel solo" **Tourism Review International** 9, 155-174.
- WILSON, E., LITTLE, D.E. (2008). The Solo female travel experience: Exploring the 'Geography of Women's Fear'. **Current Issues in Tourism** 11, 167-186.
- VALENTINE, G. (1989). "The Geography of Women's Fear". **Area**, 21(4), 385-390
- VALENTINE, G. (1990). "Women's Fear and the Design of Public Space". **Built Environment**, 16(4), 288-291.
- VALAJA, E. (2018). **Solo female travellers' risk perceptions and risk reduction strategies as expressed in online travel blog narratives**. Dissertation. Lund University. Lund.
- YARDIM, G., DOĞRUEL, H. (2019). "Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: Pippa Bacca Cinayeti Örneği" **Erciyes İletişim Dergisi** 6 (1):137-148.
- YANG, E. C. L., KHOO-LATTIMORE, C., ARCODIA, C. (2018). "Constructing space and self through risk taking: A case of Asian solo female travelers" **Journal of Travel Research** 57: 260-272.
- YÜKSEL-KAPTANOĞLU, İ., YÜCEŞAHİN, M. M. (2016). "Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin cinsiyet temelli mekânlardaki karakteristikleri" **Kadın/Woman 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi**. 17(2): 65-82